

Posudek vedoucího bakalářské práce

Kristýna Pavlů: Prstová abeceda: strategie užívané pedagogy při vzdělávání neslyšících dětí předškolního věku

FF UK, Ústav jazyků a komunikace neslyšících, obor Čeština v komunikaci neslyšících

Téma bakalářské práce Kristýny Pavlů je tématem velmi zrádným. A to nejméně ve dvou ohledech: (1) S prstovou abecedou se každý student oboru Čeština v komunikaci neslyšících setkává dennodenně, je jí obklopen, aktivně ji užívá v komunikaci, a snadno tak nabyde přesvědčení, že jde o „jednoduché téma“; (2) Zmínky „o prstové abecedě“ jsou součástí mnoha našich i zahraničních publikací, takže lze velmi lehce podlehnout dojmů, že zpracovat toto téma nebude obtížné. Opak je pravdou: Právě z uvedených důvodů je nesmírně složité jasně si vymezit téma, cíl a koncepci práce a pak se jich držet. Domnívám se, že to se kol. Pavlů – i přes všechny překážky, s kterými se musela potýkat (očekávatelnými terminologickými, historickými a hlavně ideologickými a metodologickými nejednotnostmi počínaje a naprosto nepředvídatelnou situací během koronavirové epidemie konče), – podařilo.

Práce nevznikala lehce, nutnost změnit – kvůli epidemiologické situaci znemožňující provést terénní šetření ve vybrané mateřské škole pro děti se sluchovým postižením – zadání byla zpětně nahlíženo drobností v porovnání s koncepčními a kompozičními nesnáze, s nimiž se musela diplomantka popasovat. Nutno vyzdvihnout, že kol. Pavlů pracovala houževnatě a svědomitě. Poctivě načítala další a další (hl. zahraniční) literaturu a znovu a znovu měnila pojetí práce, její strukturu a uspořádání. Kompozičním klíčem se nakonec stalo uplatnění strategií užívání prstové abecedy v dichotomii monolingválních a monokulturních vs. bilingválních a bikulturních přístupů k vzdělávání neslyšících dětí. Toto pojetí je v naší odborné literatuře – pokud vím – zcela nové a nahlížím jej jako vysoce užitečné.

Výsledná podoba práce o celkem 94 stranách textu (včetně *Seznamu použité literatury a zdrojů* a *Seznamu obrázků*) má jasnou, logickou a promyšleně uspořádanou strukturu (doporučovala bych ještě propojit kap. 2.2 *Přístupy k vzdělávání neslyšících dětí a prstová abeceda* a 2.3 *Různé přístupy k vzdělávání neslyšících dětí a prstové abecedy*). Obsahově je text více méně ucelený, konzistentní a systematicky pojatý. Neobsahuje zbytečné odbočky od stanovené tematické linie. Nicméně textová soudržnost a kompaktnost práce by byly umocněny provedením ještě jedné důkladné obsahové revize, při níž by byly doplněny citace z analyzovaných materiálů do kap. 4.2 *Kurikulární dokumenty vybraných mateřských škol pro sluchově postižené*, sjednoceny údaje v textu (např. informace, že prstové abecedy se ve vzdělávání neslyšících dětí užívaly od 16. x 17. století, či o tom, že současné bilingvální a bikulturní přístupy k vzdělávání neslyšících dětí se formují posledních 40 x 60 let), sdruženy spolu související informace vyskytující se nyní na více místech textu, odstraněny nadbytečné části textu (např. pozn. 29 na s. 35), zredukovány příliš obsáhle pojaté pasáže a naopak posíleny pasáže zpracované zbytečně úsporně apod.

Text je z většiny psán kultivovaným jazykem. Jeho kvalitu však zbytečně snižují formulační neobratnosti, nejasnosti a nepřesnosti, chybějící či přebývající slova či písmena (zejm. na koncích slov), drobné typografické prohřešky a bohužel i občasná pravopisná chyby. Domnívám se, že při pečlivější a důkladnější závěrečné redakci textu by diplomantka všechny tyto nedostatky snadno odstranila. Úroveň práce bohužel dále snižuje i fakt, že ne všechny tituly, na které se odkazuje v textu, je možné

dohledat v *Seznamu použité literatury a zdrojů* – a obráceně: některé zdroje uvedené v závěrečném seznamu nemají oporu v odkazech v textu.

Vysoce oceňuji diplomantčinu snahu o čtenářskou vstřícnost. Kromě logické strukturace textu a jednotné grafické úpravy (s účelným užíváním ztučněného písma a kurzívy) jí dosahuje četným zařazením vysvětlujících, syntetizujících a usouvztažňujících grafických prvků, obrázků, fotografií a schémat. Práce jich obsahuje 34 a z velké části se jedná o vlastní díla autorky.

Dále je nutno vyzdvihnout, že kol. Pavlů svou prací jednak obohacuje český odborný diskurz o zcela nové poznatky (např. o detailní popis Rochesterské metody), jednak již známé poznatky důsledně usouvztažňuje (včetně strategií popisovaných v centrální kap. 3 *Strategie užívání prstových abeced ve vzdělávání neslyšících dětí*) a zasazuje do nových kontextů (např. vztah užívání prstové abecedy a nabývání čtenářské gramotnosti).

Na závěr mám na diplomantku několik dotazů a proseb:

1. Diplomantka v práci poměrně často využívá sekundární zdroje. A to i v případě, že primární zdroje jsou – na rozdíl od období, kdy byly mnohé z textů, z nichž autorka čerpá, publikovány, – veřejně přístupné, často elektronicky. Mohla by diplomantka u obhajoby prosím na jednom příkladu demonstrovat, jak by jí pomohlo, kdyby při psaní pracovala namísto zdrojů sekundárních se zdroji primárními?
2. Za jeden z nesporných přínosů práce kol. Pavlů považuji přiblížení role/rolí užívání prstové abecedy v procesu čtení. Nejsem si však jista, zda jsem zcela správně pochopila text a obrázky k této problematice se vztahující. Mohla by prosím diplomantka u obhajoby ještě jednou představit a vysvětlit problematiku ilustrovanou na obr. 28, 30, 31, 32 a 33?
3. Kapitola 4 *Prstová abeceda v mateřských školách v České republice* by si dle mého názoru zasloužila poněkud obširnější a propracovanější pojetí. Mohla by prosím diplomantka u obhajoby učinit následující? (a) Doplnit informace o dalších „metodických či učebních publikacích“ zahrnujících „strategie užívání prstové abecedy ve vzdělávání dětí v předškolním věku“, popř. v mladším školním věku (v tomto případě včetně učebnic prvopočátečního čtení) a ukotvit je – spolu s publikacemi v práci zmíněnými a nejlépe formou tabulky nebo schématu – v koncepcích představených v kap. 2.2 *Přístupy k vzdělávání neslyšících dětí a prstová abeceda*, 2.3 *Různé přístupy k vzdělávání neslyšících dětí a prstové abecedy* a 3 *Strategie užívání prstových abeced ve vzdělávání neslyšících dětí*? (b) Upřesnit, zda se ve školních vzdělávacích programech analyzovaných v kap. 4.2 *Kurikulární dokumenty vybraných mateřských škol pro sluchově postižené* hovoří o jednoruční, či o dvouruční prstové abecedě a jak je v nich nahlíženo na pomocné fonemické kódy. (c) Odhalené skutečnosti (ať již obsažené v práci, či nově doplněné) explicitně pojmenovat a uvést do kontextu práce, tzn. „rozšířit kap. 4.3 *Shrnutí a Závěr*“.

Závěr: Bakalářská práce Kristýny Pavlů splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a doporučuji ji k obhajobě.

Známka: VELMI DOBŘE

2. 9. 2020

Andrea Hudáková